

פרק ז

הנהגות הטיול

- א. ביום שיצא בו לטיול, יכוין בתפלת שחרית^א שלא ינזק, וכן שינצל ולא יכשל באיסורים, וטוב שקודם צאתו לדרך יתפלל שוב על ענין זה^ב.
- ב. ברכב שנוסעים, מכשיר הרדיו לא יהיה פתוח כלל^ג. ולא יהיה מכשיר הוידאו פתוח, וגם אם נראים בו אירועים תורניים^ד.
- ג. רצוי שבדרכים ילמדו מקראות ומאמרי חז"ל הק' ממעלות וסגולות ארץ ישראל, השייכות לחלק החומר שבה^ה.
- ד. ישתדל בכל פרטי תהלכותיו להבחין בצד הרוחני שבו, כגון בטיול בארץ ישראל, במעלה שיש בו^ו, ועל כן הטיול יהא בכיוון לראות מעלותיה^ז ותכונותיה

וירא מנוחה

- א. בברכת השיבנו, או שומע תפלה, או באלקי נצור.
- ב. כמובא בכתר ראש [או' קלה] על הגר"ח מואלוזין וצ"ל שקודם צאתו לשוק היה מתפלל שלא יכשל בשום נדנוד חטא והרהור עבירה, עי"ש נוסח התפלה. ואף נשים יתפללו תפלה זו כי גם בהם שייכא חשש מכשולות.
- ג. גם לא לשמיעת דברים המתחדשים בעולם, ואצ"ל בשאר הזמנים, וכן לא בזמן שיש קול זמר שהוא ניגונים גם כשאינם ניגוני פריצות ופריקת עול, ובקול אשה איכא נמי משום קול באשה ערוה, עי' ספר "אום אני חומה" בהוגי שעשעות או' שלט.
- ד. עי' ספר "אום אני חומה" בחידותם משתעשעות סוס"י קלד.
- ה. בראשית מג יא, שמות ג ח, דברים א כה, ג כה, ו י, ח ז ט י י ז. יא י יא. יא יב. כו טו. לב יג. לג כח. יהושע כד יג, שופטים יח י, מלכים א ח מת, ישעי' לו יז, ירמיה ב ז, לב טו, מ יב. בדברי חז"ל ברכות לו ע"א, תענית י ע"ב, מגילה ו ע"א, כתובות קי ע"ב, קיא ע"א, קיב ע"א, גיטין נז ע"א, קידושין מט ע"ב, ב"ב קמו ע"א, קנח ע"ב. ירושלמי פאה פ"ז ה"ד, ירושלמי כלאים דף ט, ירושלמי שקלים דף ג, ירושלמי כתובות דף יג, ירושלמי נדרים דף ו. כלים פ"א משנה ו, מקוואות פ"ח משנה א. בראשית רבה טז, לט, מז, עד, צו, שמות רבה לב, ויקרא רבה ג, יג, כה, במדבר רבה ז, כג, אסתר רבה א, תנחומא ראה ח, ספרי עקב לו, אדר"ג כח, לד, ילקוט בחקתי תרעב, ילקוט שלח תשמג, עקב תתנו, תתנט.

של ארץ ישראל". כשרואה נוף מיוחד וכדו', יראה בזה מעשי ה', ויתבונן
בנפלאות הבריאה של הקב"ה. וכן להכיר את גבולותיה של ארץ ישראל",
ונחלות השבטים".

וירא מנוחה

אחייח החכמה

לראות ולטייל בארץ ישראל הוא מצוה, עי' סי'
רמה סעיף ד במ"א ס"ק טו, משנ"ב שם ס"ק כח,
ועי' שו"ת ציץ אליעזר ח"ד סי' ה. ועי' שו"ת
הריב"ש סי' קא, שו"ת מהרי"ט ח"ב סי' כח,
שיירי כנה"ג יור"ד הל' נדרים סי' רכג הגבי'
סק"ו, שו"ת יוסף אומץ סי' נג, ושו"ת נשמת כל
חי יור"ד פ"א סי' ג, וה"ה נסיעה דק"ל [קידושין
לג ע"ב] רכוב כמהלך, עי' שבת דף ה ע"ב תוד"ה
אגוז, ושבת קנג ע"א, וט"ז סי' רמ"ב ס"ק יא. אין
ליכנס לחשש סכנה גם להשיטות שהתירו
לצורך עליה לדור בא"י.

ז. גם מעלה להיות במקומות שיש בהם
קדושה, גם בזמן הזה, כ"ה בכפתור ופרח פי"א
דף מח א.

ח. דוגמת המבואר בחז"ל [תנחומא קדושים י]
שארץ ישראל היא באמצעותו של עולם, וביאר
המהר"ל בבאר הגולה עמ' צד שאין המכוון מצד
המדידה הגשמית [אף שבלא חשבון הימים הוי
אמצעותו של עולם, כפי שהעירו בזה, עי' מדרש
תלפיות], אלא מצד המהות והמעלה כשם
שהטבור נקרא אמצע מצד שהוא נמצא בין חלק
הגוף הנקרא עליון לבין חלק הנקרא תחתון, כך
ארץ ישראל היא אמצעית בין הצדדים
המחולקים במהותם, והוא "ארץ אשר לא תחסר
כל בה" [דברים ח ט] שכלולה ממהותם של כל
הצדדים ויש בה סגולות טבעיות מכל הארצות,
ובאופן זה ביאר מה דאיתא שא"י גבוהה מכל
הארצות [ספרי דברים ז יב, קדושין סט ע"ב]
עי"ש [ועי' כפתור ופרח פ"ו]. וכתב "ארץ טובה
ורחבה" [שמות ג יח], וביאר הרמב"ן "טובה"

תתסד, ישעי' תקג, משלי תתקמג, תתקנו, שה"ש
תתקפח, שו"ט תהלים קה, זוה"ק ח"ב דף קנו
א, ועי' עוד בפירוש הר"ח בוטריל על ספר יצירה
פ"ד משנה ד.

ו. כמבואר כתובות דף קיא ע"א "רווח להלכים
בה" [ישעיה מב ה], א"ר ירמיה בר אבא א"ר
יוחנן כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל
מובטח לו שהוא בן העולם הבא, ועי' שו"ת
מהרי"ט ח"ב יור"ד סי' כח שכתב שאינו מצוה,
אלא זכות הוא לו, ועוד דמימרא הנ"ל הוא רק
בנקבר בה, ובשו"ת הריב"ש סי' קא מבואר שגם
בלא נקבר בה, וכ"נ בר"מ הל' מלכים פ"ה ה"א
[ועי' חידושי אגדות למהר"ל שם]. והא דכתיב
"קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך
אתננה" [בראשית יג יז], התם הוא משום קנין
הארץ, או כדי שיהא נוח לכבוש לפני בניו
כמבואר ב"ב דף ק ע"א, ועי' רמב"ן שם, ועי'
פרשת דרכים דרך הקודש דרוש ט. וענין
הנאמר שהליכה ארבע אמות חדשות בארץ
ישראל היא מעלה, לא נמצא לו מקור שיש ענין
גדול יותר בחדשות [יש הרבה מאמרים
השגורים, ולא נמצא להם מקור, עי' שו"ת אבני
חפץ סי' כט, פרדס יוסף שמות, וספר "מצווה
ועושה" ת"ת פכ"ו], אלא משום דמרגיש בזה
חביבות ארץ ישראל, וכמבואר בב"ר לט ולמה
לא גילה לו [את הארץ], כדי לחבבה בעיניו
וליתן שכר על כל פסיעה ופסיעה. בשו"ת תורה
לשמה סי' תיח הוכיח מעירובין ל ע"א דאיכא
מעלה לטייל עבור לאכול מהפירות שהוא
חיבוב ארץ ישראל, עי"ש. גם הבא רק

ה. כשנוסעים לטיול¹ ובפרט עם הבנים ראוי לילך למקומות שיכולים לשייכם

וירא מנוחה

תרו"מ שלא יתרמו מזה על זה ועוד הרבה דינים, משום הכי נדרש לזרוז לדעת בצמצום עד כמה נמשכה קדושת ארץ ישראל ולא יותר.

יב. יש מעלה וקדושה בחלק של ארץ יהודה יותר משאר מקומות בארץ ישראל, כמבואר סנהדרין דף יא ע"ב "לשכנו תדרשו ובאת שמה", כל דרישה שאתה דורש לא יהא אלא בשכנו של מקום, ועי"ש בפרש"י, יד רמ"ה שם, תשב"ץ ח"ג סי' קצט, ובר"מ [הל' קידוש החודש פ"ד הי"ב] כתב "ואין מעברין את השנה אלא בארץ יהודה שהשכינה בתוכה שנאמר "לשכנו תדרשו", ועי' העמק שאלה שאילתא מו, וכ"ה באגרת הרמב"ן דכתב וכללו של דבר כל המקודש מחבירו חרב מחבירו, וירושלים חרבה יותר מן הכל וארץ יהודה יותר מן הגליל, ועי' שו"ת חת"ס סי' רלד. וכדחזינן דאיכא קריעה על ערי יהודה כדאיתא מו"ק דף כו ע"א, ועי' שו"ת ראשית ביכורים סי' ח, ובפאת השולחן פרק ג א כתב משום דבערי יהודה היה עיקר המלוכה של ישראל, והלבוש כתב כיון שקרובות לירושלים, ועי' משנת יעב"ץ סי' עח, ועי' מנ"ח מצוה ד. ותחום ארץ יהודה מבואר בירושלמי סנהדרין פ"א ה"ב שהוא בנחלת יהודה ובנימין, - ולגבי קריעה כתב בספר א"י פ"א דארץ יהודה כולל א"י חוץ מעבר הירדן מזרחה והגליל צפונה, ועי"ש פרק כב ס"א שנהגו שלא לקרוע כי ערי יהודה אינן ידועות כיום בגבולותיהן.

יג. ענין הטיול הוזכר במקומות רבים, עי' במדבר יא ח "שטו העם ולקטו" ופרש"י שם, שבת מ ע"א, סו ע"א, כתובות סא ע"ב, ב"ב צא ע"ב נהירנא כד הווי מטיילן, מגילה כח ע"ב הובא ר"מ הל' תפלה פי"א ה"ו, תוספתא שבת פי"ז ה"טז, או"ח קנא ס"א, או"ח סי' שו ס"א,

שהאוויר טוב ויפה לבנ"א וכל טוב ימצא בה, "ורחבה" שיעמדו בה כל ישראל במרחב, ונשתבחה בתורה בכמה מקומות שהיא "ארץ זבת חלב ודבש", עי' כתובות קיא ע"ב וק"ב ע"א, ועי"ש בארוכה, ועי' פני דוד פ' עקב. ויתמלא שמחה והודאה להי"ת שזיכהו לדור בא"י שבו אפשר להשיג בלימוד התורה, וכן השגות בעבודת ה' ויראת ה'.

ט. ויתעורר בראיתו ליראת ה', כמבואר בר"מ יסוה"ת פ"ב ה"ב והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר, ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד [תהלים מב ג] "צמאה נפשי לאלהים לאל חי", וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד, ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה, עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות, כמו שאמר דוד [תהלים ח ד] "כי אראה שמייך מעשה אצבעתיך מה אנוש כי תזכרנו", ולפי הדברים האלו אני מבאר כללים גדולים ממעשה רבון העולמים, כדי שיהיו פתח למבין לאהוב את השם, כמו שאמרו חכמים בענין אהבה, "שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם". וכ"ה בחובת הלבבות שער הפרישות פ"ח, הקדמת הזוה"ק, כד הקמח או"ז, וראשית חכמה שער הקדושה פ"ח.

י. אמנם ברכה לא מצינו על נוף גם כשהוא נאה ביותר ומשובב לב, אא"כ הוא בכלל הרים וגבעות וכו' המבוארים לקמן פרק ט סעי' ז ח.

יא. כתב בהעמק דבר במדבר לד ב עה"פ "צו את בני ישראל וכו' זאת הארץ" וגו', לשון זרוז, באשר הנפקא מינה בין א"י לחו"ל הרבה בדיני